

POSTANOWIENIE

Dnia 21 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka

SSN Józef Szewczyk (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wępa

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga
w sprawie **T. Z.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k., art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 21 kwietnia 2016 r.,
z urzędu, kwestii wznowienia postępowania zakończonego wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w [...]
z dnia 2 lutego 2006 r., sygn. akt II AKa [...],
utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K.
z dnia 21 września 2005 r., sygn. akt II K [...],
na podstawie art. 542 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

stwierdzić brak podstaw do wznowienia postępowania karnego z urzędu.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego T. Z. złożył pismo procesowe, w którym wniósł o rozważenie kwestii wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 2 lutego 2006 r., sygn. akt II AKa [...], którym utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 21 września 2005 r., sygn. akt II K [...], skazujący:

1. T. Z. za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. i art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 25 lat pozbawienia wolności; za przestępstwo z art. 275 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności; za przestępstwo z art. 270 § 1 k.k. na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności; za przestępstwa z art. 270 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. oraz z art. 270 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i 91 § 1 k.k. na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Sąd Okręgowy orzekł karę łączną 25 lat pozbawienia wolności;

2. P. W. za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. i art. 189 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 25 lat pozbawienia wolności.

W piśmie tym obrońca zasygnalizował wystąpienie uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., polegającego na nieobecności obrońcy skazanego T. Z. podczas części rozprawy głównej przed Sądem Okręgowym w K. w dniu 11 maja 2005 r. oraz w dniu 14 września 2005 r., pomimo tego, że w świetle art. 80 k.p.k. obecność obrońcy była obowiązkowa.

W toku sprawdzenia okoliczności faktycznych leżących u podstaw opisanej sygnalizacji, Sąd Najwyższy dopuścił dowód z akt spraw Sądu Okręgowego w K., Wydział I Cywilny, o sygn. akt: I C [...] oraz I C [...]. Ponadto przesłuchano w charakterze świadków T. Z. oraz adw. M. W.. M. W. zeznała, że tego procesu nie pamięta, ale zwykle jeśli opuszcza salę rozpraw zastępuje ją substytut. Natomiast T. Z. potwierdził informacje zawarte w sygnalizacji jego obrońcy.

Odebrano również oświadczenia od członków składu orzekającego w sprawie II K [...] – SSO W. C. oraz SSA M. K., ławników – W. B. i Z. N. oraz protokolanta – A. W., prokuratora Prokuratury Okręgowej w P. – M. M. P. i obrońcy oskarżonego P. W. – adw. E. W.. Z uwagi na przebyty udar mózgu i będące jego następstwem problemy z mówieniem i pisanem nie zostało odebrane oświadczenie od ławnika L. B..

Prokurator Prokuratury Generalnej na posiedzeniu wniósł o stwierdzenie braku podstaw do wznowienia postępowania karnego z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Sygnalizacja zawarta w piśmie procesowym obrońcy skazanego T. Z., wskazująca na niebranie przez obrońcę z urzędu T. Z. – adw. M. W. udziału w

części rozprawy przed Sądem I instancji, w sytuacji gdy jej udział w rozprawie był obowiązkowy, okazała się nietrafna.

Otóż z protokołu rozprawy głównej z dnia 11 maja 2005 r. w sprawie o sygn. akt II K [...] wynika, że rozprawa rozpoczęła się o godzinie 9:00, doprowadzono oskarżonego P. W. i T. Z. z Aresztu Śledczego w P.. W imieniu oskarżonego P.W. stawiała się adw. E. W.. W imieniu oskarżonego T. Z. stawiała się adw. M. W.. Zaplanowane w tym dniu czynności procesowe dotyczyły przesłuchania ośmiu świadków, w tym Ł., A., A. i J. S. oraz P. W. – pracowników wypożyczalni samochodów, skąd oskarżeni wypożyczyli samochód marki P., który następnie posłużył im do uprowadzenia S. M. a ponadto świadka J. B., na nazwisko którego został wypożyczony samochód i którego dowodem osobistym, po jego uprzednim przerobieniu, miał posługiwać się skazany T. Z.. Następnie, po zarządzeniu 15-minutowej przerwy w rozprawie (w protokole brak wskazania godziny zarządzenia przerwy, rzeczywistego czasu jej trwania, jak też osób które po przerwie stawily się na rozprawę) - Sąd przesłuchiwał świadków A. M. i M. B., którzy zeznawali na okoliczność wyglądu T. Z. w czasie, gdy doszło do uprowadzenia S. M.. W trakcie przesłuchań wszystkich ośmiu świadków obrońca oskarżonego T. Z. nie zadawała pytań świadkom, nie składała wniosków, ani oświadczeń. Rozprawa zakończyła się o godzinie 12:10.

Jednocześnie w tym samym dniu, to jest 11 maja 2005 r., przed Sądem Okręgowym w K., Wydział I Cywilny, odbyła się rozprawa z powództwa M. J. w sprawie o sygn. akt: I C [...], w której udział wzięła powódka wraz z pełnomocnikiem adw. M. W.. Rozprawa rozpoczęła się o godzinie 10:00. W trakcie rozprawy przeprowadzono dowód z przesłuchania stron, ograniczając go do przesłuchania powódki. Rozprawa zakończyła się o godzinie 11:00, w jej trakcie nie zarządzano przerw.

Jak wynika z protokołu rozprawy głównej w sprawie o sygn. akt II K [...], w dniu 14 września 2005 r. rozprawa rozpoczęła się o godz. 9:25. Stawili się oskarżeni doprowadzeni z Aresztu Śledczego w P.. W imieniu oskarżonego T. Z. stawiała się adw. M. W., w imieniu oskarżonego P. W. stawiała się adw. E. W.. Zaplanowane w tym dniu czynności procesowe dotyczyły przesłuchania dwóch świadków, to jest I. O. – sąsiadki rodziny M., która zeznawała m.in. na okoliczność

wyglądu potencjalnych sprawców uprowadzenia S. M. i R. J. – policjanta dokonującego sprawdzenia alibi oskarżonych. Nadto przesłuchano biegłego z zakresy medycyny sądowej – P. K. oraz biegłych z zakresu biologii i chemii – A. S. Z., E. W. D., których opinie dotyczyły m.in. przyczyny zgonu S. M.. W trakcie przesłuchań obrońca oskarżonego T. Z. nie zadawała pytań, nie składała wniosków, ani oświadczeń. Rozprawa zakończyła się o godzinie 14:00, w jej trakcie nie zarządzano przerw.

Odpowiednio też, jak wynika z protokołu rozprawy z dnia 14 września 2005 r. przed Sądem Okręgowym w K., Wydział I Cywilny, miała odbyć się rozprawa w sprawie z powództwa Z. G. o sygn. akt: I C [...]. Na rozprawę stawił się powód wraz z pełnomocnikiem adw. M. W.. Rozprawa ta została odroczone z uwagi na nieobecność pełnomocnika pozwanej.

Skazany T. Z. w piśmie z dnia 1 listopada 2005 r. wystąpił do Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] o zmianę obrońcy z urzędu, gdyż adw. M. W. „opuszcza rozprawy – wychodząc w trakcie na inne rozprawy” (k. 5443).

Wskazać należy, że zarówno adw. M. W., jak i członkowie składu orzekającego oraz biorąca udział w sprawie II K [...] prokurator M. M. P. oświadczyli, że nie pamiętają szczegółowego przebiegu rozprawy. Adwokat M. W. zeznała jednakże, że zwykle, jeśli opuszcza salę rozpraw, zastępuje ją substytut. Także w złożonym oświadczeniu obrońca oskarżonego P. W. – adw. E. W. stwierdziła, że choć takiej sytuacji nie pamięta, to gdyby obrońca oskarżonego T. Z. opuszczała salę rozpraw, niewątpliwie udzieliłaby jej substytucji. Sędziowie M. K. oraz W. C. pisemnie oświadczyli, że nie dopuściliby do sytuacji, by którykolwiek obrońca – w sytuacji obrony obligatoryjnej - w trakcie wykonywania czynności procesowych na rozprawie, opuścił salę rozpraw bez zapewnienia oskarżonemu stosownego zastępstwa procesowego. Jednocześnie sędzia M. K. wyraził przekonanie, że jeżeli w toku rozprawy salę rozpraw, na krótkie okresy czasu, opuszczała obrońca oskarżonego T. Z., to na ten czas ustnie substytuowała do obrony tego oskarżonego drugiego występującego na rozprawie obrońcę.

Analiza protokołów rozpraw z dnia 11 maja 2005 r. oraz z dnia 14 września 2005 r., z udziałem adw. E. W., nie pozwala na stwierdzenie nieprawidłowości w podjętych przez nią działaniach i tym samym braku rzetelności w prowadzeniu

przez nią obrony. Ocena wskazanych okoliczności prowadzi do konkluzji, że ochrona interesów oskarżonego na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego niewątpliwie była w sposób należyty zapewniona. Natomiast samo subiektywne niezadowolenie oskarżonego z faktu, że jego obrońca nie brał osobiście udziału w części rozprawy, nie daje podstaw do uznania, że doszło do naruszenia prawa do obrony.

Każda ingerencja w prawomocne orzeczenie winna mieć charakter wyjątkowy. Dlatego stwierdzenie bezwzględnej przyczyny odwoławczej w sprawie musi być pewne i jednoznaczne.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę Sąd Najwyższy uznał, że brak jest podstaw do stwierdzenia, że w sprawie zachodzi bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Zatem chwilowa nieobecność obrońcy w wypadku określonym w art. 80 k.p.k., w tej części rozprawy, na której przeprowadzone zostały czynności dowodowe związane z okolicznościami odnoszącymi się do przestępstw przypisanych oskarżonemu, w sytuacji gdy udzielił on substytucji obrońcy drugiego z oskarżonych w tym samym procesie i przy braku sprzeczności interesów tych oskarżonych, nie stanowi bezwzględnej przyczyny odwoławczej, uzasadniającej wznowienie postępowania z urzędu. Podkreślić przy tym należy – na co zwraca się uwagę w piśmiennictwie - że adwokat nie jest zobligowany uzyskać zgodę mandanta na osobę substytutę: *„w przypadku udzielania substytucji w sytuacji obrony z urzędu należy przyjąć (argumentum a maiori ad minus) że skoro ustawodawca uznaje, iż wola oskarżonego co do osoby ustanawianej obrońcą z urzędu nie ma dla podmiotu wyznaczającego obrońcę z urzędu wiążącego znaczenia, to konsekwentnie nie jest także wymagane wyjednanie przez obrońcę z urzędu zgody oskarżonego na osobę obrońcy substytucyjnego”* (por. Antoni Bojańczyk, Jakie konsekwencje procesowe wywołuje niezaakceptowanie przez mandanta osoby obrońcy substytucyjnego?”, *Palestra* nr 3-4/2013 r., str. 224-228).

Wobec powyższego orzeczono, jak w postanowieniu.